Nr. 40. Sibiiu, Joi 7/19 Aprile 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiiu, în 5 Aprilie.

Îndată după terminarea desbaterei projectului pentru scoalele secundare în casa deputaților Ungariei, min. pres. Tisza a fost chemat la Viena *ad referendum*. Ar fi interesant a scì, dacă cumva a fost și projectul cuprins în raportul ministerial.

În ḑiua, în care s'a terminat desbaterea projectului amintit, dl ministru president a rĕspuns la interpelațiunea dep. Helfy în privința alianței germano-austro-italiane Dl. Tisza a ḑis:

„S'a vorbit în timpii din urmă de o alianță ofensivă și defensivă, a cărei țintă ar fi îndreptată contra Franciei; se pretinde chiar a se scì, că trei mari puteri din centrul Europei și-ar fi garantat mutual întregimea teritoriilor lor. Astfel de noutăți sûnt în totdeauna desmințite, dacă avem răbdarea de a aștepta, și de astă dată desmințirea n'a întârḑiat chiar a se produce; și de altă parte ea a desmințit aceste sgomote false.

„Dar, fiindcă, cu toată aceea desmințire, o interpelare mi-a fost adresată în această privință, mĕ cred dator a rĕspunde pe scurt că ministrul afacerilor strĕine al Italiei, în declarările sale în Camera deputaților, n'a vorbit despre o garanție a trei puteri din centrul Europei îndreptată contra Franciei. Ar fi ceva nebunesc de a'și închipuì, că am fi voit sĕ întrăm într'o alianță îndreptată contra Franciei, această Francie, cu care sûntem și voim a remânè în relațiuni bune și amicale, (aplause vii).

„Contele Kalnoky a ḑis, în sînul delegațiunilor de pe timpul sesiunilor lor de toamnă, tocmai același lucru, ca și d. Mancini. Amêndoi au constatat că Italia s'a asociat la politica strĕină conservătoare a duor mari state din centrul Europei, cari voesc a menținè pacea, orì cum s'ar putè, și a o garanta contra ori cărui pericol de a fi sdruncinată". (Aplause).

D. Tisza își termină discursul ḑicênd:

„Credem că Europa poate vedè în această unire a Italiei cu Austria și Germania, o respectabilă garanție pentru menținerea păcei, căci sûntem de opiniue că înțelegerea amicală și intimă a trei puteri europene avênd de scop de a menținè pacea, și mai cu seamă, dacă această înțelegere nu e îndreptată contra nimĕnui, nu poate decât sĕ asigure pe toată lumea. N'ar putè sĕ neliniscească decât pe o putere, care ar fi decisă a turbura pacea Europei, dar o asemenea putere nu esistă în timpul de față", (aplause vii).

Casa a aprobat rĕspunsul ministrului.

„*Politische Correspondenz*" înșiră pe toți representanții curților europene la încoronarea țarului rusesc între cari România n'are nici unul. „Telegraful" spune într'o corespondență, că românii din Basarabia atât sûnt de chinuiți, încât sûnt siliți sĕ emigreze în Caucas, ceea ce guvernului rusesc, se vede, a-i venì la socoteală.

Projectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Ḑiua a opta a desbaterei.

(Urmare.)

(**Adolf Zay** continuând.) Onorată casă! În cele de până acuma m'am silit a caracterisa starea scolară, confesională și națională de astădi, pe care vrea sĕ o reguleze projectul, ce ne stă înainte. Sĕ vedem înțeles-a domnul ministru situațiunea și greutățile atinse mai sus?

Reflectat-a oare projectul la desvoltarea organică a scoalelor medie și stă el oare la înălțimea sciinței de astădi? În motivarea acestui project domnul ministru au ḑis unele lucruri, cari cel puțin merită recunoscință că ne a spus, că, și-a dat silința sĕ lase intactă ori-ce afacere nedecisă și n'a primit în project nici o afacere de natură pur pedagogico-didactică, ca sĕ provoace resistența scoalelor medie și sĕ le împedece în libera lor desvoltare. Cum stăm însĕ astădi cu aceasta?

În privința aceasta comisia scolară stă pe partea domnului ministru, căci ḑice: „Nici ministru, nici comisia n'a voit sĕ prejudece vre-o cestiune pendentă, ceea ce s'a accentuat și în §§. de încheere din project."

Dacă privim la acești §§. vedem că în ei sûnt salvate numai scoalele catolice, și aceasta caracterisează din destul pre aceasta comisie scolară, ignorează toate afacerile pendente ale învĕțământului, din contră interesele ordinelor catolice și preste tot ale scoalelor catolice sûnt dechiarate de unicele cestiuni speciale controverse la facerea legilor pentru regularea învĕțământului în Ungaria, favorisându le în mod ne mai pomenit în istoria legislațiunei Ungariei. Sĕ-mi fie permis de a nu urma calea comisiei scolare, ci îngrigiat sĕ vĕ fac atenți că la regularea învĕțământului în Ungaria mai sûnt și alte afaceri perdute și nu numai scoalele călugărilor catolici. Delăturat-a oare domnul ministru greutățile pedagogice, și făcut-a dispositiile, ca învĕțământul sĕ stea la nivelul culturei moderne?

D. ministru și cu dênsul comisiunea pentru instrucțiune s'au declarat în projectul de lege present pe față contra scoalei medii ne'mpărțite și pentru împărțirea ei în cele două forme singuratice: în gimnasiu și scoală reală. Nu le-aș face imputare, dacă pe lângă formele acestea normale s'ar admite și formele gimnasiului real, amintite de mine mai sus. Projectul conține una dintre cele mai neiertate greseli admițênd în mod categoric sau numai gimnasii sau numai scoale reale. Pentru împregiurările noastre ar fi foarte avantagioasă forma gimnasiului real, în care cele 4 clase inferioare ale scoalei reale și ale gimnasiului sûnt încă nedespărțite. Declarațiunea părinților referitoare la viitoarea carieră a copiilor lor se recere în casul acesta numai la întrarea acestor-a în clasele superioare, căci numai într'acestea se desparte institutul în gimnasiu superior și în scoală reală superioară. Întrebarea încă controversă s'a deslegat prin urmare în projectul de față într'un mod greșit și foarte stricăcios desvoltărei ulterioare. Dar se vede, că nici autorii acestui project n'au fost cu sine în chiar în privința întrebărei acestei-a, căci ei, ca și când s'ar fi temut de consecențele hotărîrei lor, o deneagă pe aceasta pas de pas.

Trebue sĕ mărturisesc de altcum sincer, că eu n'am observat nici când consecență la d. ministru de instrucțiune, nu o pot deci aștepta nici în casul de față. Așì fi așteptat însĕ ca voința suverană, carea a predomnit cu putere suverană în comisiunea pentru instrucțiune în toate hotărîrile ei, în considerarea pretensivei consciințe și a scrupuloasei energii a conducĕtoriului sĕu (Barosz) sĕ fi avut curagiul a rĕmânè consecenta, a'și cunoasce intențiunile și a scì trage consecuențele logice din ele. Projectul însĕ, ce face? El separează gimnasiul total de scoala reală, și nu admite nici o formă mijlocie, vine apoi la urma celor două cursuri și deneagă deosebirea categorică, admițênd pe scolarul din reale fără de a cunoasce limba latină la cursul matematic și la cel din sciințele naturale dela Universitate, după ce a făcut esamen supletor din limba latină. Realistul, care a făcut esamen supletor din limba latină și elină e admis la facultatea juridică și la cea de medicină și e egal gimnasistului absolvit. Esamenele supletoare n'au nici un preț pedagogic și scientific; în privința aceasta sĕ nu ne facem ilusiuni, căci dacă se esaminează cu scrupulositate consciincioasă, nu reese nici unul, dacă se esaminează în mod las își perde esamenul *eo ipso* tot prețul.

Apoi aici nu se tractează despre suplinirea unor cunoscințe limbistice din latină și elină, ci despre o anumită gimnastică de spirit, ce ar fi a se da realistului. Aceasta o suplinesce numai ocuparea specială cu limbile clasice în decurs de mai mulți ani, efeptuită sub o conducere pedagogică și cu tact. Realistul, care n'a învĕțat nici barem limba latină, nu'și va putè nici decum însuși gimnastica aceasta prin aceea, că se ocupă o jumĕtate de an sau nu cu limba latină și cu cea elină. Mi ar plăcè sĕ vĕd, cum se înfățișează studentul de sciințele naturale, bună-oară botanicul sau zoolo-

FOIȚA.

Cristian Waldo
sau
CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare 32).

— Ulf, pentru Ulfilas, E foarte bine ḑis. Aici se prescurtează toate numele, făcêndu-le monosilabe, precum se vede din temere, ca sĕ nu înghețe, chemând oamenii jumĕtatea cuvêntului în aer. Dacă am a mulțămì cina de eri Dtale, trebue sĕ conchid, că Ulf m'ar fi lăsat sĕ mor de foame, he, he, în odaia aceasta, unde s'a mai întêmplat ò astfel de istorie...

Ca sĕ facă odaia aceasta sĕ-și merite reputația, a voit hoțomanul acela, sĕ mĕ predea aceluiași supliciu?

— Adevĕrat este, că baronesa Hilda a murit aici de foame, dle Goefle?

— Așa, ai auḑit vorbind despre aceasta? Este o poveste, har domnului. Dar noi sĕ ne gândim la dejun. Sĕ chem pe cineva.

— Nu, domnule Goefle; Ulf va venì negreșit. Și dacă poftesci ceva, îți aduc eu. Nu este nimic mai bine decât a'și alege însuși mâncările; dară șunca aceasta de urs sau de porc sĕlbatic, limba aceasta afumată și friptura aceasta, ce abia le-ai atins aseară, nu-ți sûnt după plac astădi dimineața?

— Ba da, da, este mai mult decât o sĕ mâncăm amêndoi.

Așa dară, fiind masa gata, sĕ dejunăm, he?

— Așa; dară dă-mi voe a căuta un unghiu, ca sĕ-mi fac toaleta, adecă sĕ mĕ desbrac, căci iată-mĕ încă...

— În hainele mele? Vĕd bine! Rĕmâi, cum ești; numai lapădă blana și iea surtucul, căci altfel înădușesci mâncând.

Cristiano umplu soba de cărbuni, apoi după ce își spălase cu mare grige și decență mânile și fața, într'un unghiu al salei, el revenì și tăià mâncările reci cu un fel de măiestrie.

— Ciudat lucru, î ḑise dl Goefle, Dta ai toate manierile, care fac în Francia, precum cred, un gentilom perfect, și totuși ai o scurteică...

— Care arată accidentul, dară nu miseria, rĕspunse cu linisce aventurierul. Este o sĕptĕmână, eu am fost foarte frumos îmbrăcat, de m'așì fi putut presenta la bal.

— Se poate, rĕspunse dl Goefle punêndu-se la masă și începênd a mânca cu ticnă, se și poate că 'mi vei spune o istorie, în care escelează aventurierii în călĕtorie. Tot una, numai sĕ fie petrecĕtoare.

— Bine, ḑise Cristiano, suriḑênd, în ce limbă poftesci sĕ-ți istorisesc?

— Ei, în cea svedică, fiind-că ți este limba maternă! Dta ești Sved, și chiar Dalecarlian, o vĕd din față.

— Eu nu sûnt Sved, mai curênd sûnt Islandez.

— Cum așa?... Dta nu scii ce ești?

— Nici decât, însĕ, fiind limba latină o limbă universală, dacă voesci...

Și Cristiano începù a vorbì latinesce, elegant și corect, cu cea mai mare ușurătate.

— Bre! foarte bine! ḑise advocatul, ascultând cu atenție binevoitoare, dară pronunciarea-ți Dtale italiană nu-mi permite a te pricepe chiar bine.

— Voesci dară sĕ-ți vorbesc grecesce sau nemțesce, replică Cristiano, începênd a vorbì limba moartă chiar așa de ușor și corect, ca și cea vie, adăugênd acestor mustre de știință citații ce probau că el este om instruit în literaturile vechi și moderne.

— Bravo! esclamă doctorul, Dta ești băiat foarte instruit, precum vĕd. Și franțuzește scii?

— Și franțuzește și englezește, rĕspunse Cristiano: eu am învĕțat toate limbile acestea, fiindcă am gust deosebit pentru studiul limbilor. (Va urma).

www.digibuc.ro

gul, care venind dela scoala reală, nu scie nici un cuvênt legănat din limba latină. Membrii din comisiune îmi vor obiecta, că ei s'au ţinut la elaborarea projectului de faţă de legea despre „gimnasii, scoale reale şi seminare“ din regatul Saxoniei. E adevĕrat, că tot ce e bun în projectul de faţă, e cules din legea saxonă numită şi din dispoziţiunile prusiene de instrucţiune. Autorii projectului au perdut însĕ din vedere chiar şi reserva, ce o observă copistul spre a nu copia monstruositĕţi. Înţelepţii din ministeriul de instrucţiune şi cei din comisiunea pentru instrucţiune şi-au uitat, se vede, că în Prusia şi în Saxonia esistă între gimnasiul superior şi între scoala reală superioară scoala reală „de prima ordine“ (gimnasiul real), în care se propune limba latină în 9 ani succesivi şi că acolo numai abiturienţii acestei scoale reale se admit la cursul matematic şi la cel pentru sciinţele naturale. Pedagogului germân nu i-ar fi plesnit nici când prin minte, sĕ admită la vre-o facultate dela Universitate pe un realist, care fiindcă n'a învĕţat limba latină, a făcut esamen suplinitor din studiul acesta.

Ministrul nostru de instrucţiune în înţelepciunea sa şi'a uitat de premisa aceasta a admiterei. Projectul mai conţine şi altă inconsecuenţă. În contrădicere cu categoriile pretinse cu gimnasiul şi scoala reală propune projectul un institut neîmpărţit al profesorilor dela scoalele medii, ca şi când la noi ar esista scoala medie neîmpărţită sau cel puţin gimnasiul real. Projectul nu vorbesce despre profesori gimnasiali sau profesori pentru scoalele reale, ci numai simplu despre profesori pentru scoalele medii şi astfel nu face nici o deosebire, dacă cutare candidat a absolvat gimnasiul sau scoala reală, universitatea sau politechnicul. La noi s'ar putè deci întêmpla monstruositatea, ca un realist, care n'a învĕţat nici când limba latină, absolvând politechnicul şi procurându'şi în fuga mare atâtea cunoscinţe din limba latină, încât sĕ fie în stare a pricepe un tecst mai uşor latin, sĕ devină profesor gimnasial ordinar.

Comisiunea pentru instrucţiune în înţelepciunea sa cea mare şi-a uitat, că un profesor, care n'a vĕdut nici când gimnasiul, nu poate fi chiemat a fi membrul colegei profesoral la gimnasiu şi a statorì dimpreună cu ceilalţi colegi în conferinţele profesorale direcţiunea scientifică a întregului institut, precum şi conlucrarea armonică a deosebitelor puteri didactice. Atrag atenţiunea domnilor din comisiune asupra împregiurărei, că modelul, de care s'au folosit la copiare fără a-l copia cu priceperea recerută, nu admite la profesura dela scoalele medii, astfel nici dela scoalele reale pe nimenea, fără a fi absolvat universitatea. După părerea modelului, de care s'au folosit domnii din comisiune, politechnicul nu e acomodat pentru pregătirea de profesori. Acolo se admit la universitate numai aceia, cari au absolvat gimnasiul superior sau scoala reală de prima ordine cu un curs din limba latină de 9 ani. E destul, de clar, că acolo se pretinde pregătirea umanioară, se pretinde basa clasică. Projectul de faţă ignorează cu totul basa clasică, şi aceasta se întêmplă chiar sub egida unui ministru de instrucţiune, care a trecut până acum în Ungaria de un prototip al culturei clasice. Dar mai mult! D. ministru nu vrea sĕ prejudiţieze nici o întrebare pedagogică încă nedeslegată, în deosebi nici o întrebare organisătorică, cu toate acestea se decide de altă parte în mod categoric pentru cursul de 8 ani atât la gimnasiul, cât şi la scoala reală şi nu încuviinţează nici înfiinţarea cursului al 9-lea, precum îl au gimnasiile superioare germane în mod obligător, şi nici reducerea cursurilor din scoala reală la 7, precum se află în Austria. Apoi pentruce a mai conchiemat d. ministru în toamna anului 1881 cunoscuta enquetă pentru scoalele reale, dacă îi ignorează părerea? Nu s'au declarat atunci în mod hotărît toţi directorii presenţi dela scoalele reale, domnii: Say, Nely şi Felsmann, că scoala reală e în stare a deslega în decurs de 7 ani chiemarea, ce i se prescrie în projectul de faţă? D. ministru ar fi trebuit sĕ lase scoalelor autonome posibilitatea de a se abate într'o parte sau într'alta, după ce a statorit pentru ambele institute ca „normal“ cursul de 8 ani.

D. ministru mai creează şi un alt prejudeţ nenorocos prin statorirea obiectelor de învĕţământ obligate. Nici un institut fie chiar autonom, nu poate adauge un alt object ca obligat, afară de cele statorite, apoi în privinţa obiectelor deosebite nu se permite cea mai mică latitudine. Se cere, ca limba elină sĕ fie obiect obligat la fie-care gimnasiu, ceea ce e şi de dorit, n'ar trebuì sĕ se octroieze însĕ fie-cărui gimnasiu dându-se loc desvoltărei libere, trebuinţelor locale şi considerărilor pedagogice ale acelor-a, cari n'ar voì sĕ întroducă numita limbă în scoala lor. Eu a'şi cere, ca sĕ se propună la gimnasii pe lângă limba latină încă şi cea elină, sau cea franceză în mod sistematic. Asemenea sûnt nemulţămit cu dispoziţiunile luate de dl. ministru în privinţa limbei latine la scoalele reale. Nu voiu sĕ fiu indiscret. Nu voiu sĕ desfăşur Odysea plină de păţanii a dlui ministru de instrucţiune referitoare la cestiunea scoalelor reale preste tot şi la limba latină în scoalele acestea, în deosebi, Odysea, la care pe dl. ministru de sigur nu l'a dus Pallas Athene.

L'aşi întreba numai pe d. ministru: pentru ce a ignorat şi în întrebarea aceasta părerea specialiştilor din enqueta, ce o conchemase? Nu'şi mai aduce aminte că esperţii cei mai normativi: rectorul polytechnicului, Coloman Szily, directorul institutului de pregătire pentru profesorii dela scoalele medii din ţeară, Stozek şi directorul suprem distictual de scoale Lutter au pretins cu tot deadinsul introducerea limbei latine în scoalele reale? De ce n'a admis d. ministru, dacă n'a voit sĕ sistemiseze limba latină ca obligator în lege cel puţin posibilitatea de a se întroduce ca obiect obligat acolo, unde o cere convingerea corpului didactic respective autoritatea autonomă scolară şi trebuinţa culturală a poporaţiunei? Necorespunzĕtoare mi se pare dispoziţiunea aceea a domnului ministru, ca filosofia sĕ se propună la gimnasii şi în scoalele reale ca obiect de sine stătător. Aflu cu cale, ca cunoscinţele generale din psichologie şi logică sĕ se propună deja în scoalele medii, ca părţi constitutive ale culturei generale, a'şi lăsa însĕ la buna chipzuială a corpului didactic respective a autorităţii scolare autonome a planului de învĕţământ, că sĕ se propună acelea independent sau în legătură cu un obiect obligat omogen. Aflu că e necorectă pretensiunea, ca candidaţii de profesură sĕ facă fără escepţiune un curs de 4 anì la universitate. Ar fi, după părerea mea, mai cu scop, ca sĕ dureze cursul din scoalele medii 9 ani, ear studiul universitariu 3 ani.

În Ungaria cu deosebire se cere, ca tinerimea sĕ se împărtăşească de disciplina din scoală şi de acasă cât de mult, ear de libertatea academică numai după ce a devenit matură şi deamnă de ea. Tocmai esperienţele mai proaspete ne au arĕtat cât de bine ar fi fost, dacă tinerimea ungară s'ar fi împărtăşit timp mai îndelungat de disciplina din scoală şi de educaţiunea casnică într'un grad mai intensiv. D. ministru a părăsit în punctul acesta modelul sĕu: legea sacsoană şi dispoziţiunile prusiane şi au făcut lucrul rĕu. Ministrul statoresce puncte de vedere şi obiecte de esaminare diferite de cele din alte ţĕri şi pretinde pe lângă esamenul de cualificaţiune din grupa specială a candidatului, încă şi alte multe lucruri generale! Urmarea va fi că studentul conscienţios, voind a corespunde serios şi din fundament pretensiunilor acestora, va cădè jertfă poverei ce i se impune, ear massa candidaţilor va fi condusă spre superficialitate şi uşurinţă ne mai pomenită. Împrejurarea aceasta îmi reaminţesce sistemul de esaminare dela academiile militare, la cari esaminul de dimitere se depune din minimul 33 obiecte separate: complecsul singuraticelor obiecte e eshauriat într'un libel de circa 6—10 pagini prescris într'un mod oficial. D ministru vrea sĕ crească poliistorici pe contul şi în dauna culturei speciale şi a temeiniciei; resultatul va fi: *Ex omnibus aliquid, ex toto nihil.* Maniera, de a sili pe cineva la superficialitate, nu se poate rectifica, cu atât mai puţin e admisibilă aceasta faţă cu fiitoriul pedagog, faţă cu acesta o atare manieră e chiar pĕcat. D. ministru trebuea sĕ se ţină în punctul acesta de esemplul esamenului de cualificaţiune din Prusia, care se mulţămesce cu modestul cuant de cunoscinţe generale, care corespunde esamenului de maturitate, aşa încât acei candidaţi, cari au prestat la timpul sĕu esamenul de maturitate în mod escelent, sûnt eliberaţi dela depunerea esamenului fundamental.

Dacă s'ar fi mulţămit încai d. ministru a statorì dispoziţiunile acestea de o valoare atât de problematică numai ca norme generale şi ar fi dat voie institutelor singuratice sĕ le aplice amĕsurat trebuinţelor concrete şi referinţelor locale, rĕul, cel puţin, ar fi mai mic.

D. ministru octroiază înţelepciunea sa de instrucţiune tuturor institutelor din ţeară. Fie-care institut trebue sĕ observe deosebirea în gimnasiu şi scoală reală; nici unuì-a nu-'i e permis a avè un curs mai mare sau doar chiar mai mic de 8 ani, şi a declara de obligat un obiect necuprins în şema ministerială. Fie-care trebue sĕ observe macsimul oarelor pentru profesori şi scolari, fie care trebue sĕ observe strict regulamentul referitoriu la esamenul de maturitate, pe care îl va pregătì şi publica ministrul pe cale ordinară. Astfel se creează o şablonă pentru învĕţământul întreg, care va trebuì uniform observat peste tot locul. Ce se va întêmpla cu libertatea de învĕţământ şi cu desvoltarea scientifică a deosebitelor institute, pe ministrul nu-l doare capul.

Dacă domnul ministru de culte voesce sĕ întrunească în mâna sa toate momentele din instrucţiunea ţĕrei noastre, întrebăm: cum stă lucrul în scoalele, cari stau sub binecuvêntata îngrigire a statului? Arătat'a domnul ministru în scoalele conduse de Domnia Sa, că poate face ceva, ca cel puţin în ideal sĕ aibă dreptul de a pretinde sĕ fie pentru toate normativ? La rĕspunsul acestei întrebări nu mĕ voiu folosì de normele întrebuinţate de antevorbitoriul mĕu Br. Pronay — numĕrul esamenelor de maturitate — căci acestea sûnt foarte relative; după cum ia cineva serios sau în glumă esamenele de maturitate. Voiu lua o normă mai ficsă numĕrul profesorilor cualificaţi aplicaţi la scoalele de stat şi la aceasta mĕ face sĕ reflectez observările respectuoase făcute de cătră motivarea projectului şi domnul raportor. Dacă privim raportul ministerial din toamna trecută privitor la starea învĕţământului şi la clasificarea profesorilor, aflăm date, cari compromit foarte administrarea învĕţământului. Sĕ privim de esemplu gimnasiul din Tirnavia (Ungaria de nord). În acest gimnasiu la 1880 dintre 12 profesori nici unul nu era cualificat, şi cu toate acestea toţi 12 erau profesori ordinari. Gimnasiul inferior din Lena n'are nici un profesor cualificat, are însĕ 6 profesori necualificaţi ordinari. În gimnasiul din Rosenberg — pe care domnul ministru 'l numesce superior, eu însĕ i-aş ţice gimnasiu cu 4 clase, — nu este nici un profesor cualificat. În gimnasiul catolic cu 8 clase de stat din Rosenau erau numai 4. profesori cualificaţi, acuma din bunăvoinţa domnului ministru sûnt numai 3. În gimnasiul de stat inf. din Bartfeld nu este nici un profesor censurat. În gimnasiul superior din Lugoş, care încă stă sub responsabilitatea statului până acum erau 2 profesori cualificaţi şi astăţi graţie consciinţiositĕţii domnului ministru mai este unul. Aşi putè continua cu asemenea date ministeriale autentice în mod graţios până *ad infinitum.* Aceste date alcătuesc o icoană clară, aşi putè ţice scandaloasă despre progresul învĕţământului în scoalele de sub administraţia ministrului de culte. Ar fi făcut foarte bine domnul ministru sĕ nu se scandaliseze de aschia din ochii scoalelor confesionale, ci sĕ scoată mai bine bârna din ochii scoalelor de stat. (Aşa este! adevĕrat! în giurul oratorului.) Sĕ mi creadă că dacă vrea sĕ-şi facă folositoare ambiţia ministerială, aici are mult de făcut, căci terenul este foarte vast.

Sĕ încerce domnul ministru a'şi face datorinţa şi a'şi satisface ambiţia faţă cu scoalele cari stau astăţi sub conducerea şi responsabilitatea Domniei sale, sĕ încerce a face un plan clar pentru aceste scoale, plan, care sĕ nu fie mâne schimbat din nou, ci sĕ se esperimenteze cu anii avênd indulgenţă; şi dacă cu vremea a ridicat scoalele de stat la înălţimea chiemărei lor, sĕ vină şi sĕ pretindă ca toate institutele din patrie sĕ fie încredinţate vederilor sale pedagogice, consciinţiositĕţii sale, până atuncia mături fie-care înaintea uşei sale.

Dacă aşa dară starea actuală a scoalelor de stat nu dau ministrului îndreptăţirea morală de a pretinde şi conducerea celorlalte institute: şi dacă — după cum am arĕtat — projectul de faţă nu stă la nivelul sciinţei pedagogice, cum a putut fi dl ministru fără de atâta consideraţie faţă cu scoalele confesionale? Am spus, că faţă de dreptul de stat bisericesc actual autonomia bisericească nu'şi mai poate susţinè estensiunea de până acuma, am ţis că ea trebue mărginită, şi că trebue sĕ o facem aceasta. Voiu arăta acum şi calea legală, pe care sĕ se facă aceste schimbări,

Dacă dl ministru ar fi comunicat projectul autorităţilor bisericesci, şi le-ar fi asigurat despre respectarea autonomiei lor provocându-le, ca cu privire la scoale sĕ facă concesiunile neapĕrat trebuincioase statului, fie sigur că ar fi aflat calea cea dreaptă. Vĕ asigurez că biserica, la care aparţin eu, dacă s'ar fi adresat ministrul cătră dênsa, i-ar fi garantat autonomia, şi ar fi cerut ce este a statului,cu plăcere ar fi facut concesiuni, că ea a recunoscut şi până acum inspecţiunea statului şi s'a silit a înainta cultura în ţeară. Şi ce concesiuni poate face această biserică, fără aşi periclita esistenţa sa? 'Mi voiu comunica vederile mele în această privinţă. (Sĕ auţim! sĕ auţim.)

Eu aşa cred, că cel mai nimerit punct de mânecare este autonomia protestanţilor din Ungaria cu cele douĕ principii de *coordinatio literariae institutionis,* sub suprainspecţia statului. Sûnt gata a primì, ca statul sĕ hotărască obiectele de învĕţământ, ca sĕ ficseze odată nivelul instrucţiei în scoalele medii. Şi sûnt gata sĕ primesc şi aceea, ca statul sĕ statorească în ce mĕsură sĕ fie profesorii cualificaţi. În ambe casurile conced controla statului, pretind însĕ ca controla sĕ rĕmână controlă, sĕ nu se prefacă în amestec, sau chiar decidere volnică în cele interne ale confesiunilor. Atâta se poate concede, după părerea mea, fără de a se periclita autonomia bisericei şi cu atâta se poate îndestulì şi statul, căci ele sûnt de ajuns, ca el sĕ-şi împlinească datorinţele şi drepturile, ce-i le pretinde învĕţământul în vremea de aţi. Accentuez însĕ, că

www.digibuc.ro

aceste concesiuni nu le pot face singuraticii, ci numai organele bisericelor constituționale respective. Durere! Dl ministru nu s'a adresat la acestea, a ocolit calea, pe care putea ajunge la vre-o înțelegere pacinică cu cei îndreptățiți și fără a asculta confesiunile a luat de *nobis sine nobis* drepturile, pre cari le crede trebuincioase statului.

In fața unei atari procederi, mĕ ved eu și se vede fie care părtinitor al autonomiei confesionale necesitat a se pune pe basa continuității de drept și a protesta contra înriurirei unilaterale fără privire la dimensiunea ei materială, ca contra unei vătĕmări formale de drept. La aceasta ne îndreptățesce principiul necontestat al protestantismului ungar și al legitimității: nu trebue conces, ca sĕ ni se răpească cu volnicie de *nobis sine nobis* nici cea mai mică părticică. Căci dacă se scoate o singură zală din lanț, lanțul întreg e nimicit, și acela care se încumete aĝi a ne răpì o parte neesențială din autonomie, ne va răpì mâne părțile cele mai esențiale, ear poimâne întreaga autonomie fără a ne lăsa vre-un rest din ea. Asupra acestei impregiuări atrag atențiunea amicului meu Albert Kovacs, care își uită în focul desbaterei a face deosebire între vătămarea de drept formală și materială. Nu voiu sĕ comit indiscrețiune față cu dênsul, nu voiu sĕi amintesc aici modul, cum a cugetat dênsul mai eri alaltăeri numai despre întrebarea aceasta, ci despre întreg proectul de lege, nu voiu sĕ-i aduc aminte nici de propunerea de conclus, pe care o am formulat noi amêndoi înainte de aceasta abia cu un an spre a motiva votul majorității din comisiunea de instrucțiune, în dreptat contra acestuiași project de lege, care de altcum era cu mult mai domol ca cel de față. Admit, că dênsul ar fi convins aĝi că dispositiunile din projectul de față nu vatemă autonomia scolară confesională în mod esențial și că în el n'ar fi vorba de o vătămare materială de drept. Îmi permit însĕ al întreba, că oare împedeca-va dênsul pe ministeriu, ca după ce ne răpesce aĝi în mod volnic părți esențiale din autonomie și ne nimicesce continuitatea de drept, sĕ nu ne răpească cu ocasiune binevenită și astfel de drepturi, pe care însuși va trebuì sĕ le țină de esențiale și vitale?! Mai bine mi-ar fi plăcut, și aceasta în interesul amicului meu, ca acesta sĕ se fi declarat în modul următor: în esenție nu vĕd alterată autonomia scolară confesională prin projectul de față, căci nu-i detrage vre-un drept esențial; fiind însĕ că țĕrmurirea aceasta se face fără aprobarea celor îndreptățiți în mod volnic, eu vĕd în procedura aceasta o vătĕmare formală de drept contra căreia trebue sĕ protestez și din care causă nu pot primì în general projectul de față. Declarațiunea aceasta o am așteptat în deosebi dela dênsul carele în cualitate de profesor de dreptul canonic protestant și-a câștigat înaintea confesionalilor lui cu drept cuvênt autoritate mare și care și-a dat votul sĕu cu espresă alusiune la împregiurarea aceasta. Dênsul e de vină, că protestanții unguri seduși (sĕ-mi erte espresiunea aceasta grosolană) de el nu'și apĕră autonomia contra înriuririlor volnice și perd cu integritatea dreptului și dreptul însuși.

Onorată casă! După-ce dl ministru, urmând odată trăsăturei caracteristice și despotice a timpului nostru, s'a decis a nimicì continuitatea de drept și a face înriurire în mod volnic și revoluționar în autonomia confesională, s'a mulțămit el oare cu aceea ce e neapărat de lipsă pentru stat? Și-a însușit el oare numai astfel de drepturi, la cari poate renunța confesiunea fără a se nimicì? Admitem că espropriațiunea de față s'ar putè privì de o datorință față cu esistența statului și de esercitare a unui drept necesar, o a esercitat el oare *„cum moderamine inculpatae tutelae“?!* Durere, nu, statul a mers cu mult prea departe. Nu voiu sĕ cercetez toate plângerile vătămarile bagatele și înriuririle pe cari le propune projectul și cari toate poartă timbrul și-canelor și al birocratismului, din a căror frupte va avè sĕ guste în prima linie ministeriul însuși perdênd din vedere între atâtea lapalii interesele principale ale învĕțĕmêntului — dacă se poate sĕ perdi ce n'ai avut nici când. Cu atât mai vêrtos îmi țin însĕ de datorință a vorbì despre înriuririle esențiale. E esențial aceea ce-și reservă ministrul față cu esamenele de maturitate. Conced bucuros din parte-mi, ca statul sĕ statorească ținta învĕțĕmêntului și sĕ supravegheze ajungerea țintei acestei-a. Dar oare e aceea „supraveghiere“, mai e aceea esercitarea „supremei inspecțiuni“, ce pretinde projectul pentru comisariul ministerial la esamenul de maturitate?! Ministrul președinte care se plânge că confesiunile vor a isgonì (?) statul din institutele lor, și D. de Berzeviczy, care și în privința aceasta și-a cântat cunoscutul cântec despre statul omnipotent, își dau aerul, ca și când în adevĕr ar fi vorba numai de dreptul de suprainspecțiune. D. Berzeviczy susține deadreptul, că în „statul modern“ nu e nici o funcțiune fără responsabilitate și care n'ar fi supusă controlei, cum ar putè fi deci supărăcios pentru confesiuni și derogător pentru profesori dreptul de supraveghiere al statului. Adevĕrat! Dar oare e numai drept de supraveghiere, dreptul ce se dă comisariului la esamenul de maturitate? Ce este oare *ultima ratio* al *„veto“* lui comisariului? Nu altceva decât dreptul“, de a scoate din țeară astfel de institute în care nu se propagă „patriotismul“ oficial, maghiarisarea. Motivele pedagogice nu sûnt normative pentru „veto“. Institutele „corect“ patriotice n'au a se teme de el. Eată consecuențele projectului!

Este o și mai mare vătămare și drept pentru confesiuni, dacă projectul le despoaie de cel mai prețios drept al lor, drept de care n'am abusat nici odată dreptul de a-și cualifica însele professorii. Toate projectele de până acum au respectat acest drept, chiar și projectul ministerial din care a rĕsărit în mod atât de minunat projectul actual respectează acest drept. Ba ce e mai mult, în motivarea projectului ministerial se ĝice espres: „nu se poate lua dela confesiuni dreptul de a și cresce și censura profesorii aplicați în scoalele susținute din mijloace proprii.“ „Acest drept l-au esercitat ele faptic și până acum.“ Aceste sûnt cuvintele domnului ministru! și el totuși fără de a și motiva apostasia primesce motivarea comisiei scolare, care aceste drepturi nedisputavere a le confesiunilor le socotesce între cei morți. Sĕ lăsăm înse pe domnul ministru de culte la o parte, căci el n'a participat la conceperea projectului, sĕ vedem cum stăm cu domnul ministru president, căci el este acela fără scirea căruia nu cade nici o țiglă de pe coperiș. Pare că acuma mi stă înaintea ochilor seara de acum 2 ani, când a venit domnul ministru president în comisia scolară și a ĝis: capitalul projectului scoalelor medie privitoriu la cualificarea profesorilor încă nu este pus la ordinea ĝilei, nu este aici nici ministrul acestui ressont, cu toate acestea inima sa protestantă nu-l lasă sĕ nu-și spună vederile cu privire la la acest capitul. Eu rischez mult. Poate că învĕțații membrii din conmisiune 'mi vor ĝice ruginit, totuși sûnt dator consciinței mele sĕ declar că e de lipsă sĕ rĕmână *cualificarea și esaminarea* profesorilor în mânile confesiunilor, și eu aflu că sûnt două feluri de cualificări de lipsă: una care cu privire la cursul învĕțĕmêntului și la esaminare de reciprocitate, ca ei se poată fi aplicați și în institutele de stat, cualificarea pur confesională, care va fi numai pentru institutele confesionale aici însĕ va avea pntere de drept absolut, pe care o va statorì confesiunea și guvernul va avea sĕ o ia simplu la cunoscință. Acesta era ministrul president în primăvara anului 1881; și astăĝi? Despre cualificarea profesorilor ce e drept n'a ĝis până acumc încă nimica în special, a recomandat însĕ projectul în general cu multă pasiune, și nu se pate închipuì că est în project vre-un punct cordinal, la care sĕ nu-și fi dat dênsul consensul. De unde că și a schimbat *„intima consciință“* de odinioară? sau doară ear stăm la *„un principiu aninat de auiu“?*

(Va urma.)

Varietăți.

* (Postal) Cu datul de 14 Aprile n. s'a deschis concurs pentru stațiunea postală din Comăna inferioară, comitatul Făgărașului, pe lângă contract și 100 fl bani numĕrați cauțiune, cu 120 fl. salar, 410 fl. pausal de cancelarie, 640 pausal de transport. Petițiunile au a se înainta la direcțiunea postelor în Sibiiu în termin de trei sĕptămâni.

* (Alegerea deputaților la universitatea națională săsească.) Dl comite suprem al comitatului Sibiiului în cualitatea sa de comite săsesc a dispus terminul alegerilor în toate cercurile electorale, 20 la numer, pe 5 Maiu călendariul nou. Atragem atențiunea alegătorilor din ținutul fundului reg. ca sĕ nu scape din vedere terminul de mai sus si sĕ nu intârĝie a usa de dreptul ce le compete.

(Michail Fusz), vicariul superintendițial al bisericei luterane din Transilvania și pastor în Șuramare, cunoscut și între români încă de când a fost profesor și conrector la gimnasiul ev. lut. din Sibiiu, a murit alaltaerĭ. Moartea acestui bărbat activ și simpatic este o perdere preste tot, o perdere simțită însĕ pentru conaționalii defunctului.

* În 8 Aprile a. c. a avut loc adunarea generală a bancei gen. de asigurațiune mutuală „Transilvania. Din raportul de gestiune aflăm că resultatele operațiunilor p. 1882 au fost mulțămitoare. In ramul tocului capitalul asigurat a fost. 10,437,062 fl, și venitul premielor 65,818 fl. 15 cr. Daune s'au regulat 127 și institutul a avut sĕ plătească în contul propriu 14,836 fl. 90 cr.

În ramul asigurațiunei pe vieață starea asigurărilor au fost de 3,677 polițe cu un capital de 2,374,264, fl. 84 cr. earăși premii s'au încassat 76,879 fl. 40 cr. Reserva de premii s'a urcat la 155,705 fl. 80 cr. Pentru casuri de moarte, zestre etc. se plătirĕ 35,032 fl. 64 cr.

Adunarea a dat Direcțiunei absolutorul și decisĕ că escedentul, care mai rĕmâne după detragerea intereselor pentru fondul de întemeiare de 6,858 fl. în sumă de 1,410 fl. 17 cr. sĕ se pună la reservă.

Membrii direcțiunei, care eșirĕ după rêndul introdus și a. dnii W. Bruchner I. Hannia și G. Kapp fură realeși, asemenea consiliul de supravegheare, care e compus din dnii Dr. I. Nemes, Ios. Schuster și G. Mike.

În fine se sorțiră 10 obligațiuni a le fondului de întemeiare, destinate spre replătire în August a. c. și a. Nr. 41, 114, 343, 393, 466, 779, 867, 1260, 1719, 1772.

* (Necrolog.) Marți seara în 29 Martie (10 Aprilie) a. c. după un morb (lungoare) lung și după împărtășirea cu ss. taine a repausat în domnul bunul și zelosul preot *Ioan Cupșa*, paroch gr. or. în Costeni (protopresbiteratul Solnocului) în anul 28 al etății, 5 al păstoriei și 4 al vĕduviei sale. Perderea lui adênc simțită o deplâng: maica sa Nastasie Cupșa, preoteasă vĕduvă; soacra sa Elena Ciocaș, preoteasă vĕduvă; fratele sĕu și sora sa Pavel și Raveca, ambii minoreni; protopresbiterul gr. or. Samuil Cupșa și soția acestuia Paraschiva, ca unchi ierodiaconul gr. or. Teodor Herman și soția acestuia Raveca, apoi Victor, Florica, Ioan și Augustin Cupșa ca nepoți; administratorul protopresbiteral gr. or. Ioan Șovrea, candidatul la preoție Teodor Șovrea presbiterii Ioan Șovrea și Gavriil Stef, ca cumnați; presbiterii Ioan Herman și Ioan Perhaiță, ca veri și mulți alți, consângeni afini pretini și cunoscuți.

Rĕmășițele pământesci ale defunctului în urma servițiului religios de 10 preoți, s'au pus spre odichnă eternă în cimiteriul comunei Costeni în 1/13 Aprilie. În ĝiua aceasta întreg poporul, încredințat păstorirei sale, încungiură sicriul ce cuprindea în sine scumpele oseminte, spre a dovedì iubirea, la care repausatul a fost părtaș în viață, spre a amesteca lacrămile sale cu ale rudeniilor și spre a da ultima stimă neuitatului sĕu păstoriu sufletesc, pe care-l răpì moartea atât de curênd din mijlocul seu. Fiei-țerina ușoară și memoria binecuvêntată!

(Un recunoscĕtoriu.)

* (Paseri stricătoare), până acum ne mai cunoscute (?) în comuna Gioagiul de sus, au cules în earna trecută mugurii dela perseci verateci, vișini, pruni albi și pruni grași, așa încât pe sub respectivii pomi era înegrită zăpada de muguri aborați. Paserile, după cum spun locuitorii mai sus menționatei comune, sûnt ceva mai mari, ca vrăbiile și de coloare roșie.

* (Bal a cărui resultate le publicăm mai târĝiu). În Dej, ca în toți anii așa și în anul acesta, s'a arangiat un bal poporal în folosul edificândei biserici. Acesta au și avut loc în 20 Faur anul curent, în localitatea cismăriei și dintre toate balurile de până aci au fost cel mai cercetat, prin urmare și resultatul bănesc a fost cel mai favorabil. O plăcere deosebită au causat creștinilor nostri participători la acest bal presența alor patru inteligenți români din Deej și anume: a Dlor Ioan Velle protopopul gr. cat., Ioan Cipu concepist financiar, Gavriil Manu jun. și Ioan Pop oficianți. Poporul nostru s'au bucurat vĕdênd, că se află între inteligenții români din Deej unii, cari nu se rușinează a lua parte la întrunirile și petrecerile lui. Înainte în seara balului și după bal au incurs preste tot 130 fl. 96 cr. din cari subtragêndu-se spesele de 43 fl și 23 cr. au rĕmas venit curat 87 fl. 73 cr., cari s'au transpus Epitropiei parochiali, ca sĕ-i dea spre fructificare.

Oferte marinimoace au incurs dela următorii domni afară de Deej și anume: Ilustritatea Sa Ioan Metian Episcopul Aradului 16 fl., Spect. Domn Parteniu Cosma adv. în Sibiiu 3 fl., Gavriil Lador paroch în Chinesehi 2 fl. Ivan Buzura proprietariu în Mogogea 1 fl., Vasiliu Andreiu paroch în Gostilă 1 fl., Gavriil Buzura paroch în Gâlgău 50 cr., Georgiu Cupșa paroch în Mogogea 50 cr., Teodor Cotuțu paroch în Diug 50 cr., Gavriil Slam notariu cercual în Mogogea 60 cr., ear din Deej dela următorii Domni români și neromâni: Gavriil Mann adv. 1 fl,, Ioan Podoabă 20 cr., Petru Ancă 50 cr., D-na Victoria Cheresteșu 50 cr., Alesiu Bogdan 40 cr., Zajos Kálmán 20 cr., Kiș Iános 50 cr., Nitt Ferenz 50 cr., Papp Jenŏ 50 cr., Tüzese Karácsoni 50 cr.. Frații Bocsanczki 50 cr., Léner Iános 50 cr., Vas. Sándor 50 cr., Incze Kálmán 50 cr., Szabo Lajos 50 cr.,

www.digibuc.ro

Keul Iosef 1 fl., Magyari Ianos 1 fl., Vo. Gergel 1 fl. Fratii Goroc 50 cr., apoi Domnii Thoemer Samuel, un anonim, Menyhard István, Seheirich Iános, Bárány Lucati, Gürtel, Hirsch Lipot, Ilosvay Lajos și Mezei Lajos câte 40 cr., Fenyö Lajos 60 cr., Lisch György și Blumenfeld N. câte 22 cr., au solvit peste prețul de întrare. Ioan Vellc protă gr. cat 50 cr., Ioan Cip 50 cr., și Constantin Bodea 1 fl. 10 cr., marinimoșilor contribuitori și participanților la balul nostru li se esprimă în numele poporului gr. or din Deej cea mai cordială mulțămită asigurându-i că ofertele D-lor vor fi folosite în ccopul prefipt.

* (Banca Franciei.) Banca Franciei a fost întemeiată acum opt-deci și trei de ani.

Opt deci și trei de ani și șepte săptămâni, căci la 20 Februarie 1800 creațiunea sa a fost de cretată.

Trei luni după formarea guvernului din 18 brumar (9 Noemvre 1799) câți-va bancheri se într'uniră, încuragiați de primul consul și susținuți de d. Crétet, consiliar de stat foarte influințător, care fu mai târdiu guvernator al Băncei și ministru de interne.

Această asociațiune decise crearea unei bănci asemenea acelei a Angliei și constituì capitalul ei cu 30 milioane de franci, împărțiți în 30,000 acțiuni de câte 1,000 franci fie-care.

Guvernul consular încredință îndată acestui stabiliment, care luà numirea de Banca Franciei, comptul său curent și cumperă 5000 din acțiunile sale cu garanția casierilor generali.

Societatea fundatorilor și acționarilor este curioasă de cunoscut:

Mai întâiu Bonaparte, întâiul consul, care trebuì să se împrumute pentru a îndeplinì angagiamêntul, Lucian, Iosef, Ludovic Bonaparte frații săi, ministrii, câțiva funcționari mai mult sau mai puțin cunoscuți și somitățile financiare, printre care vedem figurând: Fould, părintele lui Achil Fould, fost ministru de finance și ministru de stat sub cel din urmă imperiu; Fulchiron, om politic, primar și deputat al Lyonului sub guvernul din Iuliu; Mallet, fost șef al marei case de bancă cu acest nume, Perrée, Claude Périer, tatăl lui Casimir Périer, celebrul ministru sub Ludovic Filip, bunul lui Casimir Périer, ministru de interne sub d. Thiers și străbunul dlui Casimir Périer, care a fost reales în departamentul din Aube, Perregana, senator sub primul imperiu.

Dela originea sa, Banca Franciei fu administrată de cinci-spre-dece reginți și trei censori numiți de cei două sute acționari mai influințători.

Nu vom vorbì de diferitele fase, prin care a trecut acest stabiliment financiar, unic în lume. Dar ținem să menționăm un fapt episodic foarte interesant, acela, care e privitor la o suspensiune de plăți și de operațiuni ale Băncei de Francia.

Acest fapt este istoric, Banca de Francia în cursul strălucitei sale cariere, a suspendat odată plățile sale.

Sciți la ce epocă? În 1814. Când cu întrarea armatelor aliate în Paris, d. Laffitte, financiarul atât de cunoscut, făcu să se astupe porțile pivnițelor, care conțineau reserva metalică.

Emisiunea biletelor fu anulată; planșele, presele clișeurile fură stricate, pentru ca inamicul să nu poată fabrica nici o valoare sub numele Bâncei de Francia și ori-ce operațiune financiară fu amânată.

Loterie.

Mercurea 18 Aprile n. 1883.

Sibiiu: **2 45 81 87 40**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 17 Aprile n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.20	120.20
Renta de aur ung. de 4%	89.95	89.95
Renta ung. de hârtie	88.—	87.85
Imprumutul drumurilor de fer ung.	137 35	137.55
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.30
London (pe polița de trei luni)	119.65	119.60
Galbin	5.64	5.63
Napoleon	9.49	9.48
100 marce nemțesci	58.50	58.50

Nr. 40. [399] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de Contabil, cu două oare ficse pe ți, la Biserica română ort. rĕs. dela sf. Nicolae din Brașov, se escrie concurs cu termin până la ultima lui Aprile st. v.

Despre sistemul și modalitatea, după care este a se purta Contabilitatea, cu care este împreunat un salariu de 360 fl. v. a. pe an, se poate lua informațiune detaiată dela Epitropia parochială.

Brașov, 27 Martie 1883 st. v.

Comitetul parochial al Bisericei române ort. rĕsărit. dela sf. Nicolae.

Nr. 91 [403] 1—3

EDICT.

Georgiu Chialda de religiunea gr. orientală din Avrig Comitatul Sibiiului părăsindu-și cu necredință pre legiuita sa soție Elena Chialdă născută Ranga tot din Avrig, fără de a se ști locul ubicațiunei lui, cu concesiunea Prea Veneratului Consistoriu archidiecesan din 27 Ianuarie 1883 și citează ca în termin de un an și o ți dela publicarea acestui edict, să se înfățoșeze la scaunul protopresbiteral al Avrigului ca formatrimonial de I. a instanță căci la din contră se va decide, procesul ridicat în contrăi și fără de el.

Avrig, 28 Martie, 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. oriental al tractului Avrigului, ca for matrimonial de I. a instanță.

Nr. 87 [404] 1—3

EDICT.

Nicolae Hânsa de religiunea gr. orientală din Sĕliște comitatul Sibiiului, carele de trei ani au părăsit cu necredință pre legiuita sa soție Maria Petru Dordea Nicoleasă din Vale, de present domiciliată în Sĕliște, fără a a să ști ubicațiunea lui, se citează prin acesta, ca în termin de șese luni dela prima publicare a acestui edict să se presenteze înaintea subsemnatului formatrimonial, căci la din contră, și în absența lui se va decide procesul intentat contra-i de către soția lui.

Sibiiu, 18 Martie, 1883.

Scaunul protopresbiteral gr. or. al tractului Sĕlișteî, ca formatrimonial de I. a instanță.

Un clavier

de 6 octave, renovat se dă în schimb pentru mijloace solide de traiu sau alte objecte de preț. [402] 2

Adressa: **Piano. Brad-Hunyad.**

Banca generală de asigurare mutuală „Transilvania“ în Sibiiu.

Comptul încheiat al secțiunei I-o pro 1882.

Venituri.	fl. cr.	Eșiri.	fl. cr.
Fondul de premii din anul 1881	3,812.35	Premii pentru reasigurare	27,918.30
Premii după detragerea stornilor	65,818.15	Salare, spese, timbre, tipărituri, spese de călătoriă, dare etc	19,035.57
Tacse „ „ „	5,491.66	Amortisare de mobilii . fl. 155.98 cr.	
Reservă pentru daune ex 1881	202.80	Amortisare din spesele de întemeiare . fl. 1,030.46 cr.	
Venituri diverse	99.93	Amortisare din pretensiuni dubioase . fl. 200.78 cr.	1,387.22
		Interese după obligațiunile fondului de întemeiare	3.429.—
		Reservă de premii	6,213.07
		Daune plătite detrăgênd partea reasigurată	14,836.90
		Provisiuni	1,717 20
		Reservă pentru daune pendente	325.16
		Profit pro 1882	562.47
	75,424.89		75,424.89

Comptul încheiat al secțiunei II-o pro 1882.

Venituri.	fl. cr.	Eșiri.	fl. cr.
Fondul de premii din anul 1881	137,013.36	Sume asigurate plătite . fl. 29,577.04 cr.	
Transportul premielor	7,400.86	Reservă pentru casuri de moarte insinuate „ 4,920.— „	
Premii după detragerea stornilor	76,879.40	Sume pentru zestre asigurate plătite „ 300.— „	
Tacse după detragerea stornilor	2,522.55	Plătiri pentru tontine contra asigurate „ 235.— „	35,032.04
Casuri de moarte insinuate ex 1881	2,650.—	Premii de reasigurare	1,974.84
Tacse de administrare dela tontine, arvune precludate etc.	1,413.36	Provisiuni de acuisițiune fl. 424.97 cr.	
Interese și venite dela casa propriă etc.	7,434.94	Amortisare din provisiunea capitalisată „ 3,990.75 „	4,415.72
		Provisiuni de încasare	2,389.02
		Salare, spese, timbre, tipărituri, dare, spese de călătorie etc.	22,457.82
		Polițe rescumpĕrate	5,442.19
		Premii rebonificate	246.42
		Amortisare de mobilii . fl. 155.99 cr.	
		Amortisare din spesele de întemeiare „ 1,030.46 „	
		Amortisare de pretensiuni dubioase „ 100.39 „	1,286.84
		Perderea la cursul efectelor	236.50
		Onorare medicale	1,850.58
		Interese după obligațiunile fondului de întemeiare	3,429.—
		Fondul de premii pro 1883 fl. 148,254.78 cr.	
		Transport de premii pro 1883 „ 7,451.02 „	155,705.80
		Profit pro 1882	847.70
	235,314.47		235,314.47

Bilanț în 31 Decembre 1882.

Active.	fl. cr.		fl. cr.
Obligațiunile needate			170,800.—
fl. 28,800 rentă în bancnote à fl. 96.35	fl. 21,988.80		
„ 20,800 prior. ale I drum de f. trans. à „ 90,75	„ 18,876.—		
„ 5,000 acții ale drumului de f. trans. à „ 157.25	„ 3,931.25		
„ 7,650 obligații rurale transilvane à „ 97.75	„ 7,477.88		
„ 6,900 losuri pentru regul. Dunării à „ 115.75	„ 7,986.75		
„ 3,000 acții ale drum. de f. nordic à „ 269.—	„ 8,070.—		
„ 6,000 inscrise dela instit. fonciar din Sibiiu I emisiune à „ 103.—	„ 6,180.—		
„ 500 inscrise dela instit. fonciar din Sibiiu III emisiune à „ 101.—	„ 505.—		
„ 3,000 losuri de stai 1860 1/1 à „ 129.75	„ 3,892.50		
„ 1,000 losuri de stat 1860 1/5 à „ 134.25	„ 1,476.75		
„ 900 priorități ale drum. de fer Lemberg-Cernăuți I emis. à „ 92.25	„ 830.25		
„ 700 rentă în argint à „ 77.40	„ 541.80		
„ 300 losuri de stat 1864 1/5 à „ 167.24	„ 502.75		
„ 400 losuri pentru regular. Tissei à „ 108.80	„ 435.20		
„ 200 obligaț. rustic. galițiane à „ 101.—	„ 202.—		
„ 100 losuri de stat reg. mag. à „ 113.75	„ 113.75	83,009.68	
Portfoiu de cambii		3,049.63	
Imprumuturi pe effecte		8,665.95	
Imprumuturi pe polițe		89,476.99	
Imprumuturi pe polițe de tontine		3,705.—	
Pretensiuni la agenturi		46,405.69	
Anticipațiuni la inspecturi etc.		4,714.84	
Debitori diversi		41,245.74	
Mobilii, table firmale și tăbliță		10,786.47	
Spesele de întemeiare		18,548.28	
Provisiuni capitalisate		55,870.57	
Realitatea în strada Cisnădiei Nr. 5		42,000.—	
Cassa		1,788.99	
		530,067.83	

Passive.	fl. cr.	fl. cr.
Fondul de întemeiare . fl. 300,000.—		
subtragêndu-se amortisarea „ 4,700.—		295,300.—
Fondul de premii sect. I.		6,213.07
„ „ „ „ II. fl. 148,254.78		
Transportul premielor secțiunea II. „ 7,451.02		155,705.80
Reservă pentru casuri de moarte insinuate		4,920.—
Reservă pentru daune de incendiu insinuate		325.16
Fondul de reservă pentru tontine		46,995.73
Interese neridicate		2,175.64
Ipotecă pe realitatea în strada Cisnădiei Nr. 5.		11,000.—
Fonduri de profit reservate ex 1880 și 1881		2,270.54
Fondul de garanță secțiunea I.		1,045.—
„ „ „ „ II.		2,705.88
Profit sect. I. pro 1882		562.47
Profit sect. II. pro 1882		847.—
		530,067.83

Sibiiu în 31 Decembre 1882.

Wilhelm Bruckner m. p. Dr. **A. Brote** m. p.

Conturile de sus și bilanțul sau aflat în consonanță cu registrele respective.

Sibiiu, în 30 Martie 1883. [405] 1—1

Comitetul de revisiune

Josif Schuster m. p., consiliar de fin. în pensiune. — *Georg Mike* m. p., director la direcțiunea fin. — Dr. *Ioan Nemes* m. p., advocat.

Redactor rĕspundĕtor **Nicolau Cristea.** Editura și tipariul tipografiei archidiecesane.

www.digibuc.ro